

DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2025-77-44>

УДК 332.1:338.24:005.334:004.9

СИНЕРГІЯ УПРАВЛІННЯ РИЗИКАМИ ТА ЦИФРОВІЗАЦІЇ: ІНСТИТУЦІЙНІ ЗАСАДИ РОЗВИТКУ РЕГІОНАЛЬНОЇ ЕКОНОМІКИ ПІСЛЯ КРИЗИ

SYNERGY OF RISK MANAGEMENT AND DIGITALIZATION: INSTITUTIONAL FRAMEWORK FOR REGIONAL ECONOMIC DEVELOPMENT AFTER THE CRISIS

Білоус Світлана Петрівна

доктор економічних наук, доцент,

Черкаський національний університет імені Богдана Хмельницького

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-0303-7453>**Мельниченко Олександр Олексійович**

кандидат економічних наук, доцент,

Черкаський національний університет імені Богдана Хмельницького

ORCID: <https://orcid.org/0009-0003-4248-4840>**Данилюк Роман Андрійович**

здобувач освітнього ступеня «магістр»,

Черкаський національний університет імені Богдана Хмельницького

ORCID: <https://orcid.org/0009-0003-4366-5512>**Bilous Svitlana, Melnichenko Oleksandr, Daniluk Roman**

Cherkasy National University named after B. Khmelnytskyi

У статті досліджено взаємозв'язок управління ризиками та цифровізації як стратегічних детермінант пост-кризового відновлення та довгострокового розвитку регіональної економіки. Розкрито значення інституційного забезпечення у формуванні сприятливого середовища для інтеграції ризик-орієнтованих підходів і цифрових технологій у систему регіонального управління. Показано, що синергія ризик-менеджменту та цифровізації сприяє підвищенню економічної стійкості, інвестиційної привабливості, конкурентоспроможності та інноваційного потенціалу територій. Обґрунтовано, що цифрові платформи та аналітичні інструменти дозволяють своєчасно ідентифікувати загрози й ефективно їх мінімізувати. Запропоновано напрями інституційної підтримки, зокрема вдосконалення нормативно-правової бази, розвиток цифрової інфраструктури, розширення міжнародного співробітництва та підготовку висококваліфікованих кадрів для регіональної економіки.

Ключові слова: управління ризиками, цифровізація, регіональна економіка, інституційне забезпечення, посткризове відновлення, економічна стійкість.

The article examines the interconnection between risk management and digitalization as strategic factors of post-crisis recovery and long-term development of regional economies. It emphasizes the key role of institutional frameworks in creating a favorable environment for integrating risk-oriented approaches and advanced digital technologies into regional governance systems. The study demonstrates that the synergy between risk management and digitalization enhances economic resilience, investment attractiveness, competitiveness, and the innovative potential of regions. It highlights that digital platforms, big data analytics, artificial intelligence, and predictive modeling tools allow timely identification of emerging threats, effective risk mitigation, and informed decision-making processes. Moreover, the integration of these approaches facilitates adaptive governance, reduces operational and transactional costs, and increases transparency and accountability in both public and private sectors. The article also discusses how digital transformation contributes to structural economic changes, stimulates the emergence of new business models, supports the development of smart infrastructure, and ensures social and economic inclusivity at the regional level. Practical recommendations are proposed to strengthen institutional support for the synergy of risk management and digitalization in the economy, including the refinement of regulatory and legal frameworks, the expansion of digital infrastructure, development of specialized human capital, and promotion of international cooperation and the implementation of best practices. The study concludes that coordinated implementation of risk management



strategies and digitalization initiatives forms a critical foundation for sustainable regional development, providing regions with adaptive capacity to cope with future crises, seize emerging opportunities, and achieve long-term socio-economic growth in an increasingly uncertain global environment. It has been determined that the development and implementation of a comprehensive strategy aimed at the synergy of risk management and digitalization will serve as a guarantee for enhancing the resilience, innovativeness, and competitiveness of the regional economy in the future.

Keywords: risk management, digitalization, regional economy, institutional framework, post-crisis recovery, economic resilience.

Постановка проблеми. Актуальність теми зумовлюється тим, що сучасні глобальні виклики, зокрема економічні кризи, пандемії, військові конфлікти та кліматичні зміни, суттєво впливають на стійкість і конкурентоспроможність регіональних економік. В умовах посткризового відновлення зростає потреба у формуванні ефективних механізмів ідентифікації та управління ризиками, що дозволяють мінімізувати загрози для бізнесу та соціально-економічних систем. Одночасно цифровізація стає ключовим фактором модернізації економіки, сприяє підвищенню прозорості управлінських процесів, розвитку інновацій та залученню інвестицій.

Інституційне забезпечення цих процесів виступає критично важливим елементом, адже саме воно формує умови для інтеграції цифрових технологій у систему управління ризиками, створює правові та організаційні основи для зростання ефективності регіонального управління. Поєднання ризик-орієнтованого підходу та цифрової трансформації дозволяє забезпечити більш гнучке реагування на виклики, підвищити стійкість економіки та закласти фундамент для її сталого розвитку.

Таким чином, дослідження синергії між управлінням ризиками та цифровізацією у контексті інституційного забезпечення посткризового відновлення є вкрай актуальним, адже воно визначає нові напрями розвитку регіональної економіки, спрямовані на підвищення конкурентоспроможності, інноваційності та економічної безпеки.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Проблематика синергії управління ризиками та цифровізації у контексті розвитку регіональної економіки після кризових явищ привертає значну увагу як українських, так і міжнародних дослідників. У зарубіжних працях наголошується на тісному взаємозв'язку між управлінням ризиками та цифровими трансформаціями як ключовими чинниками підвищення економічної стійкості та конкурентоспроможності регіонів. Зокрема, роботи Porter (1985) та Kaplan & Mikes (2012) досліджують

концепції управління ризиками у бізнесі та державному секторі, пропонуючи методології ідентифікації, оцінки та мінімізації ризиків. У сучасних публікаціях OECD (2021) та World Bank (2022) приділяється увага впровадженню цифрових платформ і аналітичних інструментів як основи для ефективного моніторингу та управління економічними ризиками на регіональному рівні.

В українському науковому середовищі дослідження цифровізації та управління ризиками значною мірою зосереджені на проблемах посткризового відновлення економіки та адаптації регіональних систем управління до глобальних викликів. Слід зазначити, що більшість сучасних досліджень підкреслюють інтеграційний характер синергії управління ризиками та цифровізації. Так, міжнародні аналітичні звіти McKinsey & Company (2021) і Deloitte (2022) демонструють, що цифрова трансформація у поєднанні з ризик-менеджментом дозволяє регіональним економікам підвищити адаптивність до глобальних шоків, оптимізувати ресурси, створювати інноваційні бізнес-моделі та забезпечувати стійкий соціально-економічний розвиток. Ці висновки підтверджують актуальність подальших наукових досліджень у сфері формування інституційних засад, які б забезпечували ефективну інтеграцію цифрових технологій та ризик-орієнтованого управління в регіональному розвитку.

Постановка завдання. Метою дослідження є обґрунтування теоретичних і практичних засад синергії управління ризиками та цифровізації, а також визначення інституційних механізмів, що забезпечують ефективний розвиток регіональної економіки в умовах посткризового відновлення.

Виклад основного матеріалу дослідження. Управління ризиками – це комплексний процес ідентифікації, оцінки, моніторингу та мінімізації впливу ризиків, які можуть негативно позначитися на функціонуванні суб'єкта господарювання або цілої економічної системи. У сучасних умовах постійної невизначеності та глобальної турбулентності

саме ризик-менеджмент стає ключовим елементом стратегічного управління.

Для економіки важливо не лише реагувати на ризики, а й проактивно їх передбачати, створювати системи раннього попередження та формувати стратегії адаптації. Це забезпечує здатність економіки зберігати стабільність навіть за наявності зовнішніх шоків [1].

Економічна система стикається з різними видами ризиків (табл. 1).

Ефективне управління ризиками передбачає комплексний підхід до всіх цих категорій, оскільки вони взаємопов'язані.

Економічна стійкість – це здатність господарської системи функціонувати без критичних втрат, швидко адаптуватися до змін та відновлюватися після криз. Управління ризиками виступає її фундаментом завдяки:

- превентивності – своєчасна ідентифікація загроз дозволяє мінімізувати збитки;
- адаптивності – завдяки сценарному плануванню економіка може швидко реагувати на непередбачувані події;
- гнучкості – система управління ризиками створює умови для переорієнтації ресурсів залежно від змін середовища;
- інноваційності – використання цифрових технологій (Big Data, AI, блокчейн) для прогнозування та управління ризиками підвищує ефективність процесу;
- інституційної підтримки – правові, фінансові й організаційні інструменти дозволяють створити захисний механізм для бізнесу й регіонів [3].

Таким чином, управління ризиками є не просто окремим напрямом менеджменту, а складовою стратегії сталого економічного розвитку.

Формування економічної стійкості залежить від того, наскільки державні та регіональні інститути інтегрують ризик-менеджмент у політику розвитку. Основні інституційні інструменти: нормативно-правова база (регулювання фінансових ринків, захист інвесторів, екологічні стандарти); регуляторні органи та незалежні інституції, які здійснюють контроль за ризиками; механізми державно-приватного партнерства для розподілу ризиків між державою та бізнесом; системи страхування та фінансових резервів, які компенсують збитки від криз; програми цифрової трансформації, що дозволяють застосовувати сучасні технології управління ризиками [4].

Цифрова трансформація регіональної економіки є невід'ємною складовою її модернізації та відновлення після криз. Використання цифрових технологій дозволяє оптимізувати управлінські процеси, підвищити продуктивність, знизити транзакційні витрати та забезпечити прозорість економічних відносин.

Цифровізація – це процес інтеграції цифрових технологій у всі сфери економіки, управління та соціального життя, який забезпечує автоматизацію процесів, оптимізацію ресурсів та створення нових інноваційних моделей. Вона не обмежується простою комп'ютеризацією, а передбачає зміни в підходах до бізнес-процесів, державного управління та взаємодії між суб'єктами економіки [5].

Цифровізація формує основу для трансформацій у багатьох сферах, оскільки забезпечує: підвищення ефективності управлінських рішень; швидкий обмін інформацією; прозорість та контроль за процесами; впровадження інноваційних продуктів і послуг; інте-

Таблиця 1

Види ризиків економічних систем

Категорія ризику	Приклади ризиків
Фінансові ризики	Валютні коливання, інфляція, нестабільність фінансових ринків
Соціально-економічні ризики	Зростання безробіття, падіння рівня доходів населення, міграція робочої сили
Політичні та інституційні ризики	Зміна законодавства, слабкість інституцій, корупційні загрози
Технологічні ризики	Відставання у впровадженні інновацій, цифрова нерівність, кіберзагрози
Природно-екологічні ризики	Наслідки кліматичних змін, енергетичні кризи, техногенні катастрофи
Глобальні шоки	Війни, пандемії, світові економічні кризи

Джерело: сформовано автором за [2]

грацію глобальних ринків та технологічних стандартів.

Цифрові технології стають драйвером структурних змін у економіці. Вони дозволяють: оптимізувати виробничі та управлінські процеси – використання автоматизації, ERP-систем, хмарних платформ і робототехніки знижує витрати та підвищує продуктивність; створювати нові бізнес-моделі – цифрові платформи, електронна комерція, маркетплейси, fintech-рішення змінюють спосіб ведення бізнесу; підвищувати конкурентоспроможність – цифрові інструменти дозволяють підприємствам швидше реагувати на зміни ринку, аналізувати дані та прогнозувати тренди; зменшувати транзакційні витрати – автоматизовані процеси скорочують час і витрати на управлінські та виробничі операції [6].

Цифрові технології тісно взаємопов'язані з управлінням ризиками, оскільки дозволяють ефективно прогнозувати та мінімізувати негативні наслідки. Зокрема:

- Big Data та аналітика – збір та аналіз великих обсягів даних дозволяє ідентифікувати потенційні ризики на ранніх етапах.

- Моделювання та прогнозування – штучний інтелект і математичні моделі допомагають створювати сценарії розвитку кризових подій і оцінювати їх вплив.

- Цифрові платформи моніторингу – дозволяють відстежувати фінансові, технологічні та екологічні ризики в режимі реального часу.

- Блокчейн – забезпечує прозорість, надійність і незмінність даних, що особливо важливо для фінансових та державних операцій [7].

Цифровізація стимулює не лише економічні, але й соціальні зміни: підвищує доступ населення до цифрових сервісів, освіти, охорони здоров'я та державних послуг; забезпечує розвиток «розумних міст» та інтелектуальної інфраструктури на регіональному рівні; стимулює нові форми зайнятості та професійної підготовки, спрямовані на цифрову економіку.

На регіональному рівні цифровізація сприяє вирівнюванню економічних диспропорцій, підвищує інвестиційну привабливість та стимулює інноваційні кластери.

Поєднання управління ризиками та цифровізації потребує належного інституційного підґрунтя, яке включає правові норми, організаційні структури та стратегічні програми. Інституційна підтримка має забезпечити:

- удосконалення нормативно-правової бази, що регулює цифрову трансформацію та механізми ризик-менеджменту;

- створення цифрових платформ для збору, аналізу та моніторингу ризиків;

- розвиток державно-приватного партнерства у сфері інновацій та управління ризиками;

- формування системи підготовки кадрів для цифрової економіки;

- інтеграцію міжнародних стандартів та кращих практик [8].

Роль держави у цьому процесі є визначальною, адже саме інституції публічного управління формують нормативно-правову базу та координують цифрову трансформацію на регіональному рівні.

Синергія управління ризиками та цифровізації створює нову якість розвитку регіональної економіки. Цифрові технології підвищують ефективність ризик-менеджменту, а ризик-орієнтований підхід сприяє більш раціональному використанню цифрових рішень.

Серед основних результатів синергії можна виокремити: підвищення інвестиційної привабливості регіонів; зменшення ймовірності кризових ситуацій завдяки превентивним заходам; стимулювання інноваційного розвитку та формування нових бізнес-моделей; посилення економічної безпеки та конкурентоспроможності [8].

Хоч цифровізація й є драйвером розвитку, вона створює і нові виклики: кіберзагрози та необхідність захисту даних; цифрова нерівність між регіонами та соціальними групами; залежність від технологічних платформ та іноземних технологій; потреба у кваліфікованих кадрах та постійному підвищенні цифрової грамотності.

Цифровізація є фундаментальним драйвером економічних, соціальних та управлінських трансформацій. Вона підвищує ефективність управління, сприяє формуванню нових бізнес-моделей, оптимізує витрати та інтегрує регіональні економіки у глобальний простір. У поєднанні з управлінням ризиками цифровізація стає ключовим інструментом підвищення економічної стійкості та інноваційного розвитку.

Висновки. У сучасних умовах посткризового відновлення поєднання управління ризиками та цифровізації є необхідною умовою для забезпечення стійкого розвитку регіональної економіки. Синергія цих процесів дозволяє підвищити ефективність управлінських рішень, зменшити вплив негативних

факторів та стимулювати інноваційні процеси. Ключову роль у цьому процесі відіграє інституційне забезпечення, яке створює умови для інтеграції ризик-менеджменту та цифрових технологій у практику публічного управління та діяльності бізнесу.

Розробка та впровадження комплексної стратегії, спрямованої на синергію управління ризиками та цифровізації, стане запорукою підвищення стійкості, інноваційності та конкурентоспроможності регіональної економіки у майбутньому.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Зибарева О. В. Управління ризиками бізнес-проектів в умовах цифровізації. *Проблеми сучасних трансформацій. Серія: економіка та управління*. 2023. № 10.
2. Білоус С. П., Власенко А. Ю. Управління ризиками на підприємстві. *Цифрова економіка та економічна безпека*. 2023. № 8 (08). С. 17–21. DOI: <https://doi.org/10.32782/dees.8-4>
3. Larios-Hernandez G. J. Market Digitalization and Resilience in Crisis Times. arXiv, 2021.
4. Dong J. Study on the Identification of Financial Risk Path Under the Digital Transformation of Enterprise Based on DEMATEL-ISM-MICMAC. arXiv, 2023.
5. Іванова Н. Цифровий розвиток регіонів України: тренди довоєнного періоду та перспективи післявоєнного відновлення. *Проблеми і перспективи економіки та управління*. 2023. Вип. 4 (32). С. 208–217. DOI: [https://doi.org/10.25140/2411-5215-2022-4\(32\)-208-217](https://doi.org/10.25140/2411-5215-2022-4(32)-208-217)
6. Нечаєва І., Шиловець І. Цифрова трансформація регіонів України: проблеми, рекомендації, перспективи. *Acta Academiae Beregsasiensis. Economics*. 2024. Випуск 6. С. 137–145.5.
7. Самойлович А. Наукові підходи до дослідження впливу цифровізації на забезпечення сталого розвитку країни та її регіонів. *Economic Synergy*. 2023. Вип. 2. С. 131–147. DOI: <https://doi.org/10.53920/ES-2023-2-10>

REFERENCES:

1. Zybareva O. V. (2023) Upravlinnyia ryzykamy biznes-proyektiv v umovakh tsyfrovizatsiyi [Risk management of business projects in the context of digitalization]. *Problemy suchasnykh transformatsiy. Seriya: ekonomika ta upravlinnya*, № 10.
2. Bilous S. P., Vlasenko A. YU. (2023) Upravlinnyia ryzykamy na pidpryyemstvi [Risk management in the enterprise]. *Tsyfrova ekonomika ta ekonomichna bezpeka*, no. 8 (08), pp. 17–21. DOI: <https://doi.org/10.32782/dees.8-4>
3. Larios-Hernandez G. J. (2021) Market Digitalization and Resilience in Crisis Times. arXiv.
4. Dong J. (2023) Study on the Identification of Financial Risk Path Under the Digital Transformation of Enterprise Based on DEMATEL-ISM-MICMAC. arXiv.
5. Ivanova N. (2023) Tsyfrovyi rozvytok rehioniv Ukrayiny: trendy dovoyennoho periodu ta perspektyvy pislyavoyennoho vidnovlennya [Digital development of regions of Ukraine: trends of the pre-war period and prospects of post-war recovery]. *Problemy i perspektyvy ekonomiky ta upravlinnya*, vol. 4 (32), pp. 208–217. DOI: [https://doi.org/10.25140/2411-5215-2022-4\(32\)-208-217](https://doi.org/10.25140/2411-5215-2022-4(32)-208-217)
6. Nechayeva I., Shylovets I. (2024) Tsyfrova transformatsiya rehioniv Ukrayiny: problemy, rekomendatsiyi, perspektyvy [Digital Transformation of Regions of Ukraine: Problems, Recommendations, Prospects]. *Acta Academiae Beregsasiensis. Economics*, vol. 6, pp. 137–145.
7. Samoylovych A. (2023) Naukovi pidkhody do doslidzhennya vplyvu tsyfrovizatsiyi na zabezpechennya staloho rozvytku krayiny ta yiyi rehioniv [Scientific Approaches to Researching the Impact of Digitalization on Ensuring Sustainable Development of the Country and Its Regions]. *Economic Synergy*, vol. 2, pp. 131–147. DOI: <https://doi.org/10.53920/ES-2023-2-10>